

ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ, ПЕДАГОГІВ

TRANSFORMATIVE STAGE OF DEVELOPING ARTISTIC AND CREATIVE ABILITIES OF INTENDING EDUCATORS AND TEACHERS

Акцентується увага на необхідності забезпечення послідовності розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх вихователів, педагогів, що передбачає здійснення поетапного розвитку художньо-творчих здібностей, використання провідних способів доцільної організації процесу розвитку означеного процесу. Під художньо-творчими здібностями розуміється особистісно-інтегративне утворення, що виражає потребу до створення нового і здатність до пізнання, оцінювання художніх образів та самовираження у мистецькій діяльності.

На другому етапі розвитку художньо-творчих здібностей студенти в процесі самостійного планування роботи над музичною інтерпретацією твору відчувають недостатність рівня розвитку пошуково-операційного компоненту, який свідчить про схильність до перетворювальної діяльності в мистецтві, пошуку оригінальних способів вирішення творчих проблем, зокрема, варіантів інтерпретації художніх образів, уникнення шаблонних підходів, характеризується здатністю до самореалізації в художньо-виконавській діяльності.

Причина таких результатів вбачається в недостатній установці на художню роботу з дошкільниками, учнями, бажання і вміння донести до слухачів образний зміст виконуваних творів. Загальна картина впорядкування всіх компонентів розвитку художньо-творчих здібностей змінилася тільки після з'ясування наслідків роботи над проєктивно-комунікативним компонентом розвитку художньо-творчих здібностей, що характеризується потребою в художньому спілкуванні, в спроможності до виконавської самопрезентації.

Найбільш значущим є третій, перетворювальний етап. На цьому етапі підготовки студенти мають розширити власні репертуарні відомості, засвоїти критерії вибору музичного матеріалу для роботи з дошкільниками, учнями різних вікових категорій. Серед ефективних засобів роботи на цьому етапі визначено такі, як залучення студентів до вивчення провідного досвіду роботи в досліджуваному напрямі та аналізу естетико-педагогічних засад концертного проєктування в теорії та практиці.

Висвітлюється зміст, оптимальні методи, форми, засоби розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх вихователів, педагогів на перетворювальному етапі.

Ключові слова: перетворювальний етап розвитку, розвиток, художньо-творчі здібності, концертно-виконавська діяльність, майбутні вихователі, педагоги.

Attention is focused on the need to ensure the sequence of future educators and pedagogues' developing artistic and creative abilities that involves the implementation of step-by-step developing artistic and creative abilities, using the main methods of expedient organization of this process development. Artistic and creative abilities are understood as personal and integrative quality, which is expressed in the need to create something new and the ability to learn, evaluate artistic images and express oneself in artistic activity. At the second stage of the developing artistic and creative abilities, students in the process of independent planning of work on the piece musical interpretation feel insufficient in the level of the search-operational component development, which indicates a tendency to transformative activity in art, the search for original ways of solving creative problems, in particular, options for interpreting artistic images, avoiding template approaches, is characterized by the ability to self-realize in artistic and performing activities.

The reason for such results can be seen in the insufficient setting (attitude) towards artistic work with preschoolers and students, the desire and skills to convey the figurative content of the performed works to the listeners. The general picture of the all components arrangement of the developing artistic and creative abilities changed only after the clarification of the consequences of work on the project-communicative component of the developing artistic and creative abilities, which is characterized by the need for artistic communication and the ability to perform self-presentation.

The most significant is the third, transformative stage. At this stage of preparation, students should expand their own repertoire information; learn the criteria for choosing musical material for working with preschoolers and pupils of different age categories. Among the effective means of work at this stage, such ones as the involvement of students in the study of leading work experience in the researched direction and the analysis of the aesthetic and pedagogical principles of concert education in theory and practice have been identified.

The content, optimal methods, forms, means of developing artistic and creative abilities of intending preschool educators, teachers at the transformative stage are highlighted.

Key words: transformative stage of development, development, artistic and creative abilities, concert performance, intending educators, teachers.

УДК 378.0+372.78
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/55.2.18>

Заїка О.Я.,
канд. пед. наук,
ст. викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Одним із стратегічних напрямків оновлення сучасної освіти є орієнтація вищої педагогічної школи на здійснення комплексу заходів по створенню умов для формування творчої особистості майбутнього педагога, реалізації його природних задатків і можливостей в освітньому процесі ЗВО.

Специфікою художньо-педагогічної освіти майбутніх педагогів є необхідність спрямованості навчального процесу в ЗВО на оволодіння естетичним змістом мистецтва, використання в навчально-виховному процесі мистецтва слова, музики, театру, кіно та ін., що повинно сприяти розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів.

З метою розвитку художньо-творчих здібностей у майбутніх педагогів на першому, теоретично-пошуковому етапі, який мав на меті розширення знань студентів з мистецтва, зокрема усвідомлення його стильового й жанрового розмаїття, розвиток потягу майбутніх педагогів до художнього пізнання, – впроваджується спеціально розроблений курс «Традиції музичного виконавства» для студентів дошкільного, філологічного факультетів, факультету технологічної та професійної освіти; широко використовуються прийоми «наведення» на музику, дискусивне обговорення мистецьких проблем. Розширення художньо-естетичного кругозору, емпатійного переживання художніх образів у різних видах мистецтва може свідчити про зрушення в позитивному ставленні до стильового й жанрового розмаїття музики.

Другий, практично-пошуковий етап було спрямовано на формування в студентів інтересу до художньо-виховної роботи серед дітей, розповсюдження в їхньому середовищі кращих зразків мистецтва через моделювання на практичних заняттях, педагогічній практиці певних заходів, практичне їх запровадження в життя.

Третій етап вимагає закріплення отриманої художньої інформації, пізнання студентами своєї внутрішньої сутності, самоосмислення, самопізнання, самовдосконалення на основі отриманих художніх вражень. Тому на даному етапі потрібно створити умови для формування в студентів досвіду пізнання власних емоційних реакцій на художньо-творчу діяльність, самооцінки свого ставлення до художніх цінностей і до самого себе у виконавській діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення проблеми становлення творчого потенціалу особистості знайшло відображення в наукових положеннях античних філософів (Аристотель, Платон, Сократ та ін.), представників класичної німецької філософії (Г. Гегель, І. Кант, Ф. Шелінг та ін.), філософів-екзистенціалістів (А. Бергсон, Е. Гуссерль, С.К'єркегор, М. Хайдеггер, К. Ясперс

та ін.), сучасних авторів (Ю. Борєв, М. Каган, О. Лосєв, В. Мазєпа).

Психологічні аспекти проблеми формування творчої особистості розглядаються в працях Б. Ананьєва, Д. Богоявленської, Л. Виготського, В. Дружиніна, О. Ковальова, Г. Костюка, Н. Лейтеса, О. Леонтєва, Н. Ліфарєвої, О. Лука, О. Матюшкіна, В. Моляка, В.М'ясищева, Я. Пономарьова, С. Рубінштейна, Б. Теплова та ін. У роботах даних авторів здібності розглядаються в різних аспектах, а саме: розуміння здібності як цілісного утворення: ансамблю властивостей (О. Ковальов), синтезу властивостей (В.М'ясищев), комплексу (Б. Теплов), єдиної якості (О. Леонтєв).

Психологія у процесі вирішення питання про детермінацію здібностей виходить з двох основних положень: про їхнє формування і розвиток у діяльності та про діалектичну єдність природного і набутого в них.

У контексті нашого дослідження суттєвого значення набувають концептуальні основи розвитку художньо-творчого потенціалу студентів, накопичені сучасною музичною педагогікою, праці з проблем художньо-естетичного розвитку учнівської і студентської молоді (Е. Абдуллін, Л. Арчажнікова, А. Болгарський, Б. Брилін, Т. Завадська, Л. Коваль, Л. Масол, С. Науменко, О. Олексюк, Г. Падалка, В. Ражніков, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Хижна, Г. Шевченко, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На другому етапі розвитку художньо-творчих здібностей студенти в процесі самостійного планування роботи над музичною інтерпретацією відчують недостатність рівня розвитку пошуково-операційного компоненту, який свідчить про схильність до перетворювальної діяльності в мистецтві, пошуку оригінальних способів вирішення творчих проблем, зокрема, варіантів інтерпретації художніх образів, уникненні шаблонних підходів, характеризується здатністю до самореалізації в художньо-виконавській діяльності.

Причина таких результатів вбачається в недостатній установці на художню роботу з дошкільниками, учнями, бажання і вміння донести до слухачів образний зміст виконуваних творів. Загальна картина впорядкування всіх компонентів розвитку художньо-творчих здібностей змінилася тільки після з'ясування наслідків роботи над проективно-комунікативним компонентом розвитку художньо-творчих здібностей, що характеризується потребою в художньому спілкуванні, в спроможності до виконавської самопрезентації.

Найбільш значущим є третій, перетворювальний етап. На цьому етапі підготовки студенти мають розширити власні репертуарні відомості, засвоїти критерії вибору музичного матеріалу для

роботи з дошкільниками, учнями різних вікових категорій. Серед ефективних засобів роботи на цьому етапі визначено такі, як залучення студентів до вивчення провідного досвіду роботи в досліджуваному напрямі та аналізу естетико-педагогічних засад концертного просвітництва в теорії та практиці.

Мета статті – здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми розвитку художньо-творчих здібностей у майбутніх вихователів, педагогів; висвітлити зміст, оптимальні методи, форми, засоби розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх вихователів, педагогів на перетворювальному етапі розвитку художньо-творчих здібностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перетворювальний етап розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх вихователів, педагогів передбачає, насамперед, активізацію творчої діяльності студентів, що досягається шляхом застосування евристичних методів навчання, зокрема постановкою і вирішенням проблемних питань на лекціях, семінарських заняттях; залученням студентів до виконання самостійних робіт з елементами вирішення проблем щодо кращих варіантів інтерпретації музики, а також завдань дослідницького характеру з питань історії та теорії мистецтва, виконавства, естетичного виховання учнів. Особливістю цього етапу роботи є виконання студентами творчих завдань педагогічного характеру – вибір музичного репертуару, складання програм концертів для дітей, учнів з використанням прослуханої музики, орієнтованих на різну слухачську аудиторію.

Ефективним засобом залучення вихованців до творчості є варіантне вирішення художньої проблеми. Створення варіантів, їх перебирання, й оцінювання, вибір найкращого виступають важелями активізації творчої енергії, спонукаючи до творчих пошуків [1, с. 122].

З метою розвитку в студентів здатності до збереження творчого самопочуття в умовах прилюдної діяльності, оволодіння умінням створення діалогу із слухачською аудиторією, формування сценічно-педагогічної культури, використовують методики: уявного наближення до головного джерела страху; «щеплення від стресу» (вербальні підказки, техніка самонавіювання), різні види репетицій, де студенти випробовують на собі відфрагментарного виконання твору до цілісного відтворення концертної програми, а також тренінги розвитку креативності (за С. Гіпліусом): «Біографія за портретом», «Вуличний фотограф», «Фотоальбом», «Сад скульптур», «Суперечка піснями», «Казка утрьох», «Звуки музики», «Дивні пози», «Оркестр», «Виразні руки», «Крила», «Зал живопису», «Скульптура по пам'яті», «Режисери і актори», «Перед дзеркалом».

При організації концертно-виконавської діяльності враховують рівень мистецької підготовки студентів, ступінь їхнього володіння виконавськими уміннями і навичками.

Із студентами С.М. та В.В. (у різний час) було організовано творчі зустрічі-концерти. Концерт із С.М. носив характер концерту-інтерв'ю. Провівши попередню бесіду, було виявлено віхи у виконавській діяльності виконавця (який не мав музичної освіти), запропоновано побудувати програму відповідно до творів, які були знаковими у біографії. Основні запитання «інтерв'ю» ведучого (викладача), який сидів у залі, доповнювалися запитаннями слухачів. Після блоку запитань С.М. виконував музичний номер (акомпануючи собі на гітарі). Номери було дібрано відповідно з принципом поступовості емоційного, виконавського ускладнення, кульмінаційної насиченості – до найяскравіших, відомих, улюблених творів.

Студент В. В., маючи середню музичну освіту (музична школа по класу домри), володів гітарою краще. Це дозволяло використовувати для виконання більш складні твори і у вокальному, і в технічному плані. Послідовність концертних номерів була узгоджена сумісно з викладачем, але поєднано їх було логічними зв'язками у розповідь В.В. про себе самого, про динаміку власного творчого становлення. У концерті В.В. співав в основному твори В. Висоцького, декілька своїх власних творів.

Оскільки підготовка та проведення мистецького заходу є колективною працею учасників, то свобода творчого самовираження кожного має узгоджуватися з творчими проявами інших, породжуючи тим самим певну специфіку взаємин. Коли відтворення кожним учасником у собі почуттів мистецького твору контактує з творчим «Я» інших учасників, стає можливим досягнення спільної мети мистецького заходу [2, с. 331].

Безсумнівної ефективності позааудиторній виховній роботі додають і такі її форми, як організація зустрічей з письменниками, поетами, вечори поезії, літературно-музичні салони. У такий спосіб студенти прилучаються до творів вітчизняної та світової літератури й музичної класики, знайомляться з життєвим і творчим шляхом сучасних поетів Сіверщини – П. Товстухою, І. Колтаковою, М. Гурцем та ін., маючи нагоду запросити їх на свої заходи з презентацією своїх доробків.

До тижнів кафедри дошкільної педагогіки і психології (що є традицією на факультеті), проводять різні за жанром концерти: концерт-дивертисмент, концерт-дайджест, присвячені О. Вертинському, В. Висоцькому, Е. Преслі, Е. Піаф; концерт-традиція «Українська пісня за кордоном», перегляд відеоконкурсу «Кролевецькі рушники», «Вічність традицій» (знайомство з народними інструментами України); концерт-інтерпретація «Бардівська

музика», «Джазові інтерпретації Олександра Сарацького», «Інтерпретації класичної музики Боббі Мак Ферреном», «Інтерпретації Квартету народних інструментів «Лабіринт» (один з учасників – уродженець м. Глухова); концерт-презентація: Колтаков Дмитро (класична гітара), Слесарєв Іван (акордеон); концерт-настрій: «Настрій – джаз!», «Сніжний настрій»; концерт-подорож: «Подорож країнами музичної Європи», «Мандруючи світами»; концерт-жанр: «Вальс», «Романс», «Пісня» (бардівська, джазова); концерт-образ: «Жіночий образ як символ добра, миру і любові в народних та авторських піснях».

Серйозна увага приділяється індивідуалізації підготовки, відпрацюванню індивідуального педагогічного стилю, розвитку притаманних саме цьому студенту естетико-смакових переваг, акцентуації характерних способів музичного сприймання і виконання музики.

Важливого значення надається оволодінню уміннями музично-сценічної самопрезентації у студентів, відпрацюванню художньо-конструктивних умінь студентів (складання сценаріїв, створення різних варіантів концертно-освітніх програм, здійснення музично-режисерського планування в театральній діяльності).

Цей етап спрямовано на відпрацювання умінь концертно-освітньої діяльності в реальних умовах спілкування студентів із аудиторією. Взаємодія зі слухачами створює можливості для практичного закріплення і вдосконалення вже набутих, а також формування і розвитку нових виконавсько-просвітницьких умінь. Важливого значення в цей період набуває комунікативна підготовка студентів, розвиток у них здатності до збереження творчого самопочуття в умовах прилюдної діяльності.

Індивідуалізований спосіб організації діяльності «Вечір творчого портрету» ми організували з одним з випускників дошкільного факультету З.О., де він продемонстрував авторські пісні, самостійно коментуючи «біографію» їхнього створення і пов'язуючи із власними життєвими епізодами. На зустріч прийшло багато студентів досліджуваних груп, які задавали питання З.О. з приводу творчого процесу.

Студентам, які в ході спецкурсу виявили зацікавлення і бажання вдосконалювати свої вокальні навички, було запропоновано взяти участь у вокальному ансамблі. Творчий процес у вокальному виконавстві був підпорядкований загальним закономірностям, що активізувало емоційний процес, вимагало наполегливих пошуків і відбору різноманітних виразних засобів.

З однією із студенток філологічного факультету Т.С., яка закінчила педагогічне училище і мала досвід концертного виконання (соло, мішаний дует, вокальний ансамбль), проводилася індивідуальна робота (добирався репертуар, проводилися

консультації з приводу виступів, введення її в дует, вокальний ансамбль). На останньому курсі Т.С. презентувала сольний звітний концерт (програму концерту складала і готувала самостійно).

Особливого значення набув відбір музичного матеріалу з врахуванням його змістовності, естетичної досконалості: «Пісня на добро», муз. І. Карабиця, сл. Ю. Рибчинського, «Росла калинонька», муз. Цегляра, сл. Алексеїцева, «Гей, калино», муз. О. Зуєва, сл. О. Грибенка, «Ой у яру», муз. А. Шейченка, сл. В. Мелещенка, «Я співаночку посю», муз. А. Філіпенка, сл. І. Лазаревського, «Папороть цвіте», муз. О. Злотника, сл. Ю. Рибчинського, «Біла криниця», муз. П. Дворського, сл. В. Третьяка, «Золотиста осінь», муз. М. Мозгового, сл. А. Демиденка, «Someday» Фримля, «Три дороги» О. Зуєва, «Калина», муз. А. Новикова, сл. А. Саулиноса, «Дремешка», муз. О. Білаша, сл. Л. Татаренка, «Мати наша – сивая горлиця», муз. І. Карабиця, сл. Б. Олійника тощо.

Різноманітність тематики мистецьких заходів визначає можливість комплексного використання різновидів мистецтва. Такий підхід актуалізує взаємозв'язки предметів художньо-естетичного циклу, їх інтеграцію, і сприяє узагальненню та систематизації знань про художню картину світу [2, с. 332].

Для вдосконалення процесу самоосвіти доцільною є організація сольних концертів, виступи перед студентами в складі вокального квартету, з концертами краєзнавчо-історичного спрямування: концерт-спадщина «Ти наша зоря, що від Києва засяяла», присвячена музично-поетичній спадщині Дмитра Ростовського, святителя Глухівського педагогічного університету, «Наш край у музиці»; «З історії музично-культурної спадщини Глухівщини»; «Нестор Городовенко – повернення із забуття»; «Українське рондо Юрія Шапоріна»; «Музична спадщина М. Маркевича»; «Музичне життя садиби Тарновських»; «Культурне життя в маєтностях родини Туманських-Шапоріних на Глухівщині»; «Музика, яку боготворив М. Маркевич»; «Музичні традиції родини Розумовських».

Універсальність краєзнавчого матеріалу полягає в тому, що його використовують в різноманітних формах організації художньо-творчої діяльності студентів – під час проведення кураторських годин («Музична спадщина Дмитра Ростовського» з прослуховуванням музичних і поетичних творів святителя); читацько-слухацьких конференцій за книгами М. Дашкієва «Страчена пісня», В. Іванова «Дмитро Бортнянський», які проводять в краєзнавчому музеї, використовуючи музику видатних композиторів. Відвідується храм Св. Миколи чудотворця Мірлікійського, де слухається виступ народного камерного хору духовної музики; здійснюються поїздки до стародавнього монастиря «Глинська пустинь», до історичних міст, пов'язуючи

екскурсії, поїздки попереднім знайомством з творчими та життєвими біографіями людей, які прославили край чи то фактом народження, працею, творчістю, чи відвідали його в пошуках творчого натхнення. На кураторські години запрошують викладачів-ентузіастів із своїми творами, лекціями на етнографічні, археологічні, історичні, поетичні, музичні теми.

З метою поступового збагачення новими поняттями, цінностями, власним ставленням до краєзнавчого матеріалу при повторному зверненні до музичного, поетичного матеріалу студентам пропонується модифікувати музично-дидактичні ігри за даною та іншою тематикою в краєзнавчу сферу з обов'язковим використанням прослуханої музики: «Відгадай за музикою», «Чарівна скринька», «Весела платівка»; розвиваючі ігри з елементами музично-краєзнавчих знань; сюжетно-рольові ігри: «Подорожі містом», «Ми – археологи», творчі ігри: «Ми прийшли до музею», «Машина часу»; театралізовані ігри: «Ми – артисти»; ігри з елементами ТРВЗ: «Вулиці міста» (придумування своїх назв майбутнім вулицям міста). У цій роботі звертають увагу студентів на необхідність введення нового матеріалу у роботу з дітьми за принципом поступового переходу від того, що є для дитини особистісно значущим, до більш загального – культурно-історичних фактів, формування особистісного ставлення до них, подій з життя міста, створення умов для активного залучення вихованців до навколишньої дійсності, підвищення в них почуття особистісної причетності до того, що відбувається навколо, використовуючи при цьому, звичайно, музичний репертуар, вивчений у спецкурсі «Традиції музичного виконавства».

У процесі формування мистецького досвіду використовують: словесно-інформаційні методи (розповідь, прослуховування), наочно-евристичні (ілюстрація, демонстрація), словесно-евристичні (евристична бесіда, співставлення), практично-евристичні (показ з коментарем), практично-дослідницькі (виконання творчих завдань), метод варіантного вивчення творчості (залік), прослуховування запису у виконанні автора.

Показниками завершеності етапу формування естетичного досвіду є: осмисленість та узагальненість музичного сприйняття, активність естетичного категоріального-понятійного фонду, адекватність морально-естетичної оцінки образного змісту твору, сформованість смаків, здатність до втілення творчої ідеї.

Використання засобів театральної педагогіки відкриває великі можливості для формування артистизму як прояву художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів.

Артистизм формується в процесі духовно-практичного освоєння особистістю певних видів

творчої діяльності задля задоволення потреби в професійному самовдосконаленні й самоосвіті [3, с. 17, 18].

Для театральної вистави добирають твори, які б змогли виконати студенти: музичні казки, мюзикли. Студенти під час практичної роботи над постановкою дитячої опери не тільки опановують музично-театральний репертуар, а й навчаються дивитися на дитячі проблеми з позицій майбутнього педагога.

До репертуару театру входять музичні казки (Ю. Рожавська «Ведмедик-фізкультурник», А. Абрамов «Їжачок, який поспішав», «Жабеня і пелікан», В. Золотарьов «Кицин дім», М. Мінков «Де сонечко живе», В. Пікуль «Чемпіон»), щорічні новорічні свята для дітей.

Сворення театралізованої вистави студентами узагальнює ті знання, вміння та навички, яких вони набувають під час засвоєння матеріалу із спецкурсу, проведення щорічних художньо-виховних заходів (фестивалів, конкурсів, тижнів кафедр, календарних свят), позапланових заходів, концертів. Це сприяє активізації подальшої творчої роботи та впровадженню активних форм художньо-естетичного виховання дошкільників, школярів.

На базі театру запроваджується традиційне передноворічне свято-казка, головний сюжет якої побудовано так, що до дітей «у гості» приходять персонажі українських та зарубіжних казок, з якими діти співають народних і сучасних пісень, водять хороводи, демонструють хореографічно виразні сольні виходи й презентації-характеристики (Коза, Ріпка, Пічка, Мишка, Колобок, Поросята, Фея, Вітерець, Снігуронька, Ніч, Зима та ін.).

Ведучі (персонажі) залучають дітей до співу, танців, ігор, хороводів, застосовують при цьому пантомімічне зображення змісту пісень «Соловечку, сватку, сватку», «Мак», «Ой, Василю, товаришу» тощо).

Висновки і перспективи в цьому напрямку. Отже, забезпечення послідовності розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів передбачає необхідність здійснення поетапного розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів, використання провідних способів доцільної організації процесу розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів на перетворювальному етапі.

Означена проблема може знайти подальше дослідження у таких її напрямках, як: вивчення та добір ефективних педагогічних засобів для стимулювання творчих засад художньо-творчої діяльності студентів; віднайдення та впровадження способів оперування інтелектуальними вміннями (уміння аналізувати структуру й фактуру, форму й стиль виконаного твору).

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2010. 274 с.
2. Паньків Л.І. Методичні засади проведення мистецьких заходів у загальноосвітній школі. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки : колективна монографія / під наук. ред. А.В. Козир. Вид.друге, доповн. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 329-333.
3. Білозуб Л. М. Основи сценарної роботи соціального педагога: навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Соціальна педагогіка». Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 121 с.